

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1996

Vyhlásené: 23.11.1996 Časová verzia predpisu účinná od: 01.01.1997 do: 31.12.1997

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

330

ZÁKON

NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

z 25. októbra 1996

o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na tomto zákone:

§ 1

Účel zákona

Účelom tohto zákona je ustanovenie základných podmienok bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, vylúčenie alebo zníženie vzniku pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce (ďalej len „bezpečnosť a zdravie pri práci“).

§ 2

Pôsobnosť zákona

(1) Tento zákon sa vzťahuje na všetky odvetvia činnosti výrobnjej sféry a nevýrobnej sféry.

(2) Tento zákon sa vzťahuje aj na právnické osoby a fyzické osoby, ktoré zamestnávajú fyzické osoby v pracovnoprávných vzťahoch, a ak to ustanovuje zákon, aj v obdobných pracovných vzťahoch (ďalej len „zamestnávateľ“).

(3) Povinnosti a opatrenia ustanovené týmto zákonom sa primerane vzťahujú aj na samostatne zárobkovo činné osoby, ktorými sa na účely tohto zákona rozumejú

- a) fyzické osoby, ktoré nezamestnávajú iné fyzické osoby, alebo
- b) fyzické osoby, ktoré zabezpečujú plnenie úloh s pomocou svojho manžela alebo detí.

§ 3

Orgány dozoru

(1) Dozor nad zabezpečovaním podmienok bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnávateľmi a zamestnancami ustanovených zákonom vykonávajú orgány štátneho odborného dozoru nad bezpečnosťou práce¹⁾ a orgány na ochranu zdravia²⁾ (ďalej len „orgány dozoru“).

(2) Orgány dozoru okrem pôsobnosti ustanovenej osobitnými predpismi³⁾

- a) každoročne zverejňujú informácie o stave úrazovosti, výskyte chorôb z povolania, o ochoreniach súvisiacich s prácou, haváriách technických zariadení a o následných opatreniach,
- b) poskytujú bezplatne poradenstvo zamestnávateľom a zamestnancom v oblasti bezpečnosti a zdravia pri práci.

§ 4**Reprezentatívna organizácia**

Odborové orgány a iné organizácie zastupujúce zamestnancov (ďalej len „reprezentatívna organizácia“) kontrolujú plnenie úloh zamestnávateľov v oblasti bezpečnosti a zdravia pri práci. Na plnenie týchto úloh si môžu vytvoriť vlastný systém kontroly.

§ 5**Orgány štátnej správy a obce**

Orgány štátnej správy a obce

- a) spolupracujú s orgánmi dozoru a poskytujú im informácie o právnických osobách a fyzických osobách oprávnených podnikat' potrebné na výkon dozoru,
- b) prerokovávajú s orgánmi dozoru opatrenia, ktoré sa týkajú problémov súvisiacich s bezpečnosťou a so zdravím pri práci,
- c) upozorňujú orgány dozoru na nedostatky v oblasti bezpečnosti a zdravia pri práci zistené v rámci svojej pôsobnosti.

§ 6**Opatrenia v predvýrobe**

(1) Projektanti, konštruktéri a tvorcovia nových technologických postupov musia vyhotoviť projekty, konštrukčné diela a technologické postupy tak, aby vyhovovali požiadavkám vyplývajúcim z predpisov na zaistenie bezpečnosti a zdravia pri práci. Súčasťou projektov, konštrukčných diel a technologických postupov musí byť vyhodnotenie zostatkových nebezpečenstiev z hľadiska bezpečnosti a zdravia pri práci (ďalej len „ohrozenie“) vyplývajúcich z navrhovaných riešení v určených prevádzkových a užívateľských podmienkach.

(2) Schvaľovacie konanie zariadení, strojov, nástrojov, náradia, materiálov, látok, pracovných pomôcok, osobných ochranných pracovných prostriedkov a stavebných a konštrukčných diel (ďalej len „výrobok“), projektov a technologických postupov sa musí prispôbiť rozsahu ohrozenia.

§ 7**Opatrenia vo výrobe a pri uvádzaní výrobkov do obehu**

Výrobca a osoby uvádzajúce výrobky do obehu sú povinní

- a) zabezpečiť, aby výrobky spĺňali požiadavky bezpečnosti a zdravia pri práci v určených prevádzkových a užívateľských podmienkach, najmä preukázaním zhody výrobku so všeobecnou úrovňou bezpečnosti a zdravia pri práci požadovanou predpismi,
- b) podávať informácie o bezpečnom umiestnení, napojení (inštalácii) a používaní výrobkov,
- c) poskytnúť užívateľovi príslušné informácie o tom, aké ohrozenia z používania výrobku vyplývajú v určených prevádzkových a užívateľských podmienkach, vrátane poučenia, ako sa chrániť proti ohrozeniam, a návod na obsluhu v štátnom jazyku⁴).

§ 8**Povinnosti zamestnávateľa**

(1) Zamestnávateľ je povinný dodržiavať povinnosti ustanovené osobitnými predpismi³) a ďalej je povinný

- a) vykonať opatrenia potrebné na zaistenie bezpečnosti a zdravia pri práci so zreteľom na všetky okolnosti týkajúce sa práce,

- b) zabezpečiť, aby pracovisko, stroje, zariadenie, náradie, nástroje, materiály, pracovné pomôcky, pracovné postupy, usporiadanie pracovných miest a organizácia práce neohrozovali bezpečnosť a zdravie pri práci,
- c) zisťovať ohrozenia, odstraňovať ich a tam, kde to podľa stavu poznania nie je možné, vypracovať vyhodnotenie v danom období neodstrániteľných (zostatkových) ohrození, plánovať a vykonávať opatrenia na ich odstránenie alebo obmedzenie; pri prijímaní opatrení využiť prostriedky kolektívnej ochrany zamestnancov; ak sa ohrozenie neodstránilo, musia sa použiť prostriedky individuálnej ochrany na účely zníženia ohrozenia,
- d) poskytovať zamestnancom bezplatne potrebné osobné ochranné pracovné prostriedky na základe vypracovaného zoznamu pre poskytovanie osobných ochranných pracovných prostriedkov v prípade, ak nie je možné technickými prostriedkami odstrániť ohrozenia, vyžadovať a kontrolovať účelné používanie týchto prostriedkov a zabezpečiť ich udržiavanie vo funkčnom stave; zamestnancom poskytnúť aj prostriedky na osobnú hygienu a očistu, dezinfekčné prostriedky a ochranné nápoje, ak to vyplýva z povahy práce,
- e) určiť zamestnancom bezpečné pracovné postupy a informovať ich o ohrozeniach, ktoré sa pri práci a v súvislosti s ňou môžu vyskytnúť, poučiť ich, ako sa proti nim majú chrániť, a informovať ich o opatreniach, ktoré vykonal na zaistenie bezpečnosti a zdravia pri práci,
- f) nepoverovať zamestnancov prácami, na ktoré nemajú oprávnenia podľa osobitných predpisov,
- g) určiť postup pre prípad vzniku poškodenia zdravia vrátane organizácie poskytnutia prvej pomoci a informovať o ňom zamestnancov; na tento účel zabezpečiť vyškolenie zamestnancov v poskytovaní prvej pomoci,
- h) sledovať nové poznatky vedy a techniky v oblasti bezpečnosti a zdravia pri práci a podľa nich vykonávať technické a organizačné opatrenia na zabezpečenie bezpečnosti a zdravia pri práci,
- i) zabezpečiť, aby chemické, fyzikálne, psychické a biologické faktory a látky neohrozovali bezpečnosť a zdravie zamestnancov,
- j) umožniť zamestnancom vyjadriť sa k výberu pracovných prostriedkov, technológií, organizácie práce a k zabezpečeniu pracovného prostredia a pracoviska,
- k) zaraďovať zamestnancov na prácu a pracovisko so zreteľom na ich schopnosti a zdravotný stav a podľa miery ohrozenia zdravia alebo pre špecifické zamestnania zabezpečiť preventívne periodické lekárske prehliadky a lekárske prehliadky vyžadované osobitnými predpismi,⁶⁾
- l) oznamovať ustanoveným spôsobom príslušným orgánom vznik pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných poškodení zdravia z práce, havárií, zisťovať a odstraňovať ich príčiny, viesť ich evidenciu a vykonávať registráciu,
- m) kontrolovať stav bezpečnosti a zdravia pri práci, zabezpečovať v intervaloch určených osobitnými predpismi alebo orgánmi dozoru meranie a hodnotenie faktorov pracovného prostredia, revízie, skúšky a prehliadky zariadení a odstraňovať zistené nedostatky,
- n) vydávať pravidlá a pokyny na zaistenie bezpečnosti a zdravia pri práci,
- o) venovať zvýšenú pozornosť zamestnancom na odlúčených pracoviskách a zamestnancom, ktorí pracujú na pracovisku sami,
- p) poskytovať zamestnancom bezpečnostné prestávky podľa osobitných predpisov,
- r) znášať náklady spojené so zabezpečovaním starostlivosti o bezpečnosť a zdravie pri práci; tieto náklady nesmie presunúť na zamestnancov,
- s) vytvoriť podmienky na kontrolnú činnosť orgánov dozoru a zástupcov zamestnancov.

(2) Tam, kde sa používajú alebo skladujú nebezpečné látky, alebo sa používajú technológie a zariadenia, pri ktorých zlyhaní môže dôjsť k ohrozeniu života a zdravia zamestnancov väčšieho

rozsahu alebo k ohrozeniu iných osôb a okolia, je zamestnávateľ povinný najmä

- a) zistiť, kde hrozí nebezpečenstvo ohrozenia života a zdravia,
- b) prijať účelné opatrenia na obmedzenie ohrozenia života a zdravia,
- c) vykonať nevyhnutné opatrenia na obmedzenie možných následkov ohrozenia života a zdravia vrátane zamedzenia prístupu do ohrozeného priestoru osobám, ktoré neboli preukázateľne poučené a vybavené príslušnými osobnými ochrannými pracovnými prostriedkami,
- d) zabezpečiť oboznámenie osôb pracujúcich na pracoviskách s ohrozeniami, školenie, výcvik a vybavenie podľa osobitných požiadaviek na zaistenie bezpečnosti a zdravia pri práci.

(3) Zamestnávateľ je ďalej povinný zamestnanca pri jeho prijatí, pri preložení na iné pracovisko, pri prevedení na inú prácu alebo pri zavedení novej technológie, pracovných postupov alebo strojov a zariadení najmä

- a) oboznámiť s ohrozeniami,
- b) riadne a preukázateľne oboznámiť s predpismi, pokynmi a pravidlami na zaistenie bezpečnosti a zdravia pri práci, overiť jeho znalosti a vyžadovať a kontrolovať ich plnenie.

(4) Zamestnávateľ je povinný primerane splniť povinnosti podľa odseku 1 aj voči osobám, ktoré sa s jeho vedomím zdržujú na jeho pracoviskách a v jeho priestoroch.

§ 9

Spolupráca na spoločných pracoviskách

(1) Ak na jednom pracovisku plnia úlohy zamestnanci viacerých zamestnávateľov alebo fyzické osoby oprávnené na podnikanie, je spolupráca zamestnávateľov a týchto osôb pri príprave a vykonávaní opatrení na zaistenie bezpečnosti a zdravia pri práci, koordinácia činností a vzájomná informovanosť súčasťou uzavretých zmlúv. Medzi nimi musí byť uzavretá písomná dohoda, ktorá určí, kto z nich zodpovedá za vytvorenie podmienok bezpečnosti a zdravia zamestnancov na spoločnom pracovisku a v akom rozsahu. Ak sa nedohodnú, zodpovedá každý z nich v plnom rozsahu.

(2) Zamestnávateľ vykonávajúci montážne, opravárenské, stavebné, revízne a odborné práce pre iné fyzické osoby a právnické osoby dohodne s objednávateľom zabezpečenie a vybavenie pracoviska pre bezpečný výkon práce. Práce sa môžu začať až vtedy, keď je pracovisko náležite zabezpečené a vybavené.

§ 10

Zástupcovia zamestnancov

(1) Zamestnávateľ, ktorý zamestnáva viac ako 10 zamestnancov, vymenúva jedného zamestnanca alebo viacerých zamestnancov za zástupcov zamestnancov pre bezpečnosť a zdravie pri práci (ďalej len „zástupca zamestnancov“)

- a) na návrh reprezentatívnej organizácie, ktorá pôsobí na pracovisku,
- b) v prípade, že na pracovisku nepôsobí reprezentatívna organizácia, na základe voľby zamestnancov z ich radov.

Zástupcu zamestnancov možno vymenovať len s jeho súhlasom.

(2) Jeden zástupca zamestnancov nemá zastupovať viac ako 20 zamestnancov. Ak zamestnávateľ preukáže orgánu dozoru minimálny stupeň ohrozenia bezpečnosti a zdravia pri práci, môže byť jeden zástupca zamestnancov vymenovaný pre viac ako 20 zamestnancov, ale nie pre viac ako 100 zamestnancov.

(3) Zástupca zamestnancov je oprávnený

- a) vykonávať kontroly na pracoviskách a overovať plnenie opatrení na zaistenie bezpečnosti a zdravia pri práci,
- b) vyžadovať od zamestnávateľa informácie o skutočnostiach ovplyvňujúcich bezpečnosť a zdravie pri práci; tie môže prerokovávať s odborovou organizáciou, ktorá pôsobí v organizácii, a po dohode so zamestnávateľom aj s odborníkmi v danom odbore za podmienky, že nevyzradí utajované skutočnosti chránené osobitnými predpismi,
- c) spolupracovať so zamestnávateľom a predkladať návrhy na opatrenia na zvýšenie bezpečnosti a zdravia pri práci,
- d) požadovať od zamestnávateľa odstránenie zistených nedostatkov; ak zamestnávateľ neodstráni nedostatky, na ktoré bol upozornený, je oprávnený dávať podnety orgánom dozoru,
- e) zúčastňovať sa rokovaní organizovaných zamestnávateľom týkajúcich sa bezpečnosti a zdravia pri práci, vyšetrovania príčin pracovných úrazov, chorôb z povolania, havárií technických zariadení, merania a hodnotenia faktorov pracovného prostredia, zúčastňovať sa kontrol vykonávaných orgánmi dozoru a od zamestnávateľa požadovať informácie o výsledkoch a záveroch týchto kontrol, meraní a hodnotení.

(4) Zástupca zamestnancov nesmie byť za plnenie úloh podľa odseku 3 zamestnávateľom znevýhodňovaný ani inak postihovaný.

(5) Zamestnávateľ je povinný zástupcom zamestnancov zabezpečiť na plnenie úloh podľa odseku 3 školenie a vytvoriť nevyhnutné podmienky na výkon ich funkcie.

§ 11

Komisia bezpečnosti a zdravia pri práci

(1) Zamestnávateľ, ktorý zamestnáva viac ako 100 zamestnancov, zriaďuje ako svoj poradný orgán komisiu bezpečnosti a zdravia pri práci, ktorú tvoria zástupcovia zamestnancov a zástupcovia zamestnávateľa, najmä odborníci v danom odbore, pričom nadpolovičnú väčšinu tvoria zástupcovia zamestnancov.

(2) Komisia bezpečnosti a zdravia pri práci

- a) navrhuje opatrenia v oblasti riadenia, kontroly a zlepšovania stavu bezpečnosti a zdravia pri práci,
- b) pravidelne hodnotí vývoj pracovnej úrazovosti, chorôb z povolania, havárií technických zariadení a ostatných otázok bezpečnosti a zdravia pri práci vrátane stavu pracovného prostredia a pracovných podmienok,
- c) vyjadruje sa ku všetkým otázkam súvisiacim s bezpečnosťou a zdravím pri práci,
- d) má právo požadovať od zamestnávateľa a od orgánov dozoru nevyhnutné informácie potrebné na výkon svojej činnosti.

(3) Ustanovením komisie bezpečnosti a zdravia pri práci nie sú dotknuté oprávnenia zástupcov zamestnancov.

§ 12

Bezpečnostnotechnická služba

(1) Zamestnávateľ zamestnávajúci viac ako 100 zamestnancov je povinný určiť odborne spôsobilých zamestnancov (bezpečnostného technika), ktorí budú vykonávať úlohy pri zaisťovaní

bezpečnosti a zdravia pri práci (ďalej len „bezpečnostnotechnická služba“). Úlohy bezpečnostnotechnickej služby môže zamestnávateľ zabezpečiť aj dodávateľským spôsobom.

(2) Zamestnanci poverení plnením úloh bezpečnostnotechnickej služby musia byť vybavení potrebnými prostriedkami a oprávneniami a musí sa im poskytnúť dostatočný čas na plnenie ich povinností.

(3) Orgán štátneho odborného dozoru nad bezpečnosťou práce môže v odôvodnených prípadoch nariadiť zriadenie bezpečnostnotechnickej služby aj pri menšom počte zamestnancov.

(4) Zamestnávateľ zamestnávajúci menej ako 100 zamestnancov si určí spôsob zabezpečovania úloh pri zaisťovaní bezpečnosti a zdravia pri práci. Tieto úlohy môže zabezpečovať aj dodávateľským spôsobom.

(5) Bezpečnostnotechnická služba spolupracuje s komisiou bezpečnosti a zdravia pri práci, so zástupcami zamestnancov a závodnou zdravotnou službou.

(6) Zriadením bezpečnostnotechnickej služby nie je dotknutá zodpovednosť zamestnávateľa za bezpečnosť a zdravie pri práci.

§ 14

Povinnosti a práva zamestnancov

(1) Zamestnanec je povinný dodržiavať povinnosti ustanovené osobitnými predpismi,⁸⁾ dbať o svoju bezpečnosť a zdravie pri práci a o bezpečnosť a zdravie osôb, ktorých sa jeho činnosť dotýka. Okrem toho je povinný najmä

- a) vykonávať práce, obsluhovať stroje a zariadenia a používať náradie, látky a ostatné prostriedky v súlade s predpismi bezpečnosti a zdravia pri práci a podľa návodu na obsluhu, s ktorými bol riadne a preukázateľne oboznámený alebo ktoré sú súčasťou vedomostí v rámci získanej odbornej spôsobilosti; na obsluhu vybraných strojov a zariadení podľa osobitných predpisov musí mať preukaz obsluhy,
- b) náležite používať bezpečnostné a ochranné zariadenia, nevyradňovať ich z prevádzky a svojvoľne ich nemeniť,
- c) používať určeným spôsobom pridelené osobné ochranné pracovné prostriedky a primerane sa o ne starať.

(2) Zamestnanci sú oprávnení prerokovávať so zamestnávateľom všetky otázky bezpečnosti a zdravia pri práci súvisiace s ich prácou. V prípade potreby môžu po vzájomnej dohode prizvať na rokovanie aj odborníkov v danom odbore.

§ 15

Výchova a vzdelávanie

(1) Problematika bezpečnosti a zdravia pri práci a metódy prevencie rizík sú predmetom výučby na školách pripravujúcich žiakov a študentov na výkon povolania a ďalšieho vzdelávania dospelých vrátane rekvalifikácií.

(2) Zamestnávateľ zabezpečí, aby súčasťou programu vzdelávania a odbornej výchovy všetkých zamestnancov bola bezpečnosť a zdravie pri práci a prevencia rizík.

(3) Právnické osoby a fyzické osoby môžu vykonávať poradenstvo, výchovu a vzdelávanie v oblasti bezpečnosti práce, bezpečnosti technických zariadení a ustanovených pracovných podmienok (ďalej len „výchova“) ako podnikateľskú činnosť len na základe oprávnenia vydaného

orgánom dozoru;¹⁾ v ostatných prípadoch môžu výchovu vykonávať bez oprávnenia, ak osobitný predpis neustanovuje inak.

§ 16

Splnomocňovacie ustanovenia

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky ustanoví všeobecne záväzným právnym predpisom

- a) zdravé pracovné podmienky a ochranu zdravia zamestnancov pred chemickými, fyzikálnymi a biologickými faktormi vrátane ustanovenia limitov z hľadiska ich možného vplyvu na zdravie,
- b) spôsob hlásenia a zisťovania príčin chorôb z povolania, iných poškodení zdravia z práce a ohrozenia chorobou z povolania, ich evidenciu a registráciu,
- c) podrobnosti o rozsahu, náplni a podmienkach výkonu závodnej zdravotnej služby.

§ 17

Zrušovacie ustanovenia

Zrušujú sa:

1. § 132 ods. 2, § 133 ods. 1 písm. a), d) a e), § 135 ods. 2 písm. c) a § 137 zákona č. 65/1965 Zb. Zákonník práce v znení neskorších predpisov,
2. § 31 písm. a) až d), § 32 a § 33 ods. 1 až 3 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 223/1988 Zb., ktorým sa vykonáva Zákonník práce v znení neskorších predpisov.

§ 18

Účinnosť

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. januára 1997 okrem § 13, ktorý nadobúda účinnosť 1. januára 1998 a pre rozpočtové organizácie 1. januára 1999.

Michal Kováč v. r.

Ivan Gašparovič v. r.

Vladimír Mečiar v. r.

- 1) Zákon č. 174/1968 Zb. o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 256/1994 Z. z. Zákon Slovenskej národnej rady č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušnách a o štátnej banskej správe v znení zákona Slovenskej národnej rady č. 499/1991 Zb. a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 154/1995 Z. z.
- 2) Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 272/1994 Z. z. o ochrane zdravia ľudí.
- 3) Napríklad zákon č. 174/1968 Zb. v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 256/1994 Z. z., zákon Slovenskej národnej rady č. 51/1988 Zb. v znení zákona Slovenskej národnej rady č. 499/1991 Zb. a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 154/1995 Z. z., zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 272/1994 Z. z.
- 4) Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky.
- 5) Napríklad § 132 až 134 Zákonníka práce, § 12 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 272/1994 Z. z.
- 6) Smernica Ministerstva zdravotníctva Slovenskej socialistickej republiky č. Z-7709/1970-B/1 o posudzovaní zdravotnej spôsobilosti na prácu registrovaná v čiastke 24/1970 Zb. v znení Smernice Ministerstva zdravotníctva Slovenskej socialistickej republiky č. Z-10839/1971-B/1 registrovanej v čiastke 13/1972 Zb.
- 7) Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 145/1988 Zb. o Dohovore o závodných zdravotných službách.
- 8) Napríklad § 135 Zákonníka práce.

